

# Benchmark Gemeentelijk Groen



## 1998 – 2018: twintig jaar benchmarken

Wageningen, 13 november 2018

Joop Spijker



WAGENINGEN  
UNIVERSITY & RESEARCH



100years  
1918 — 2018

# 20 jaar benchmarken van gemeentelijk groen

- **Historie benchmark gemeentelijk groen**
- Ontwikkelingen in groenbeheer (1998-2018)
- Feestelijk moment

# Voorgeschiedenis

## Er was eens een Zoeklicht Groenvoorziening (1989) met kengetallen van VB-accountants

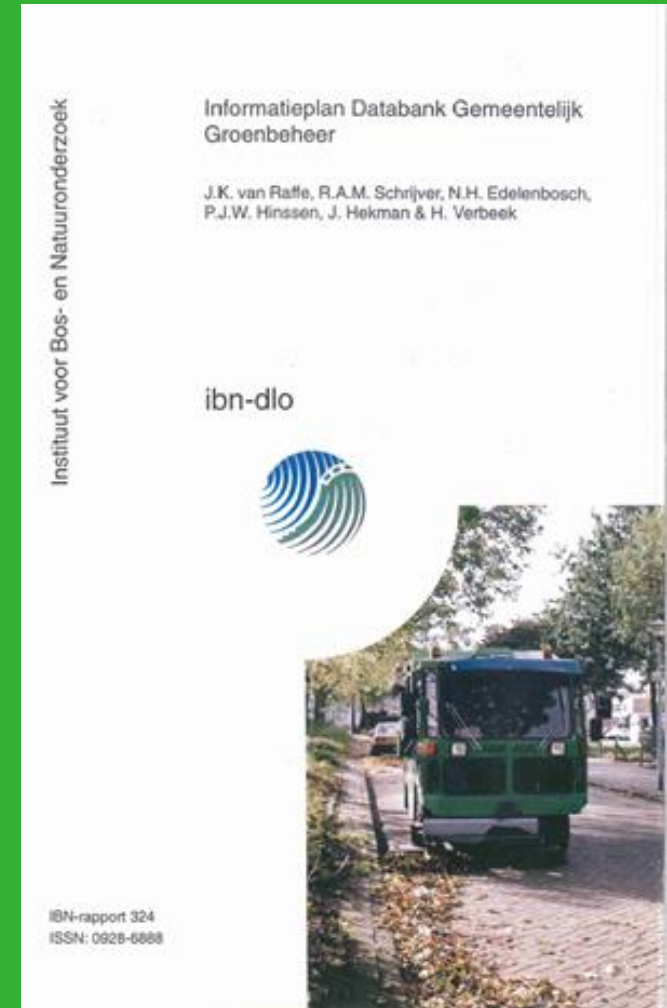
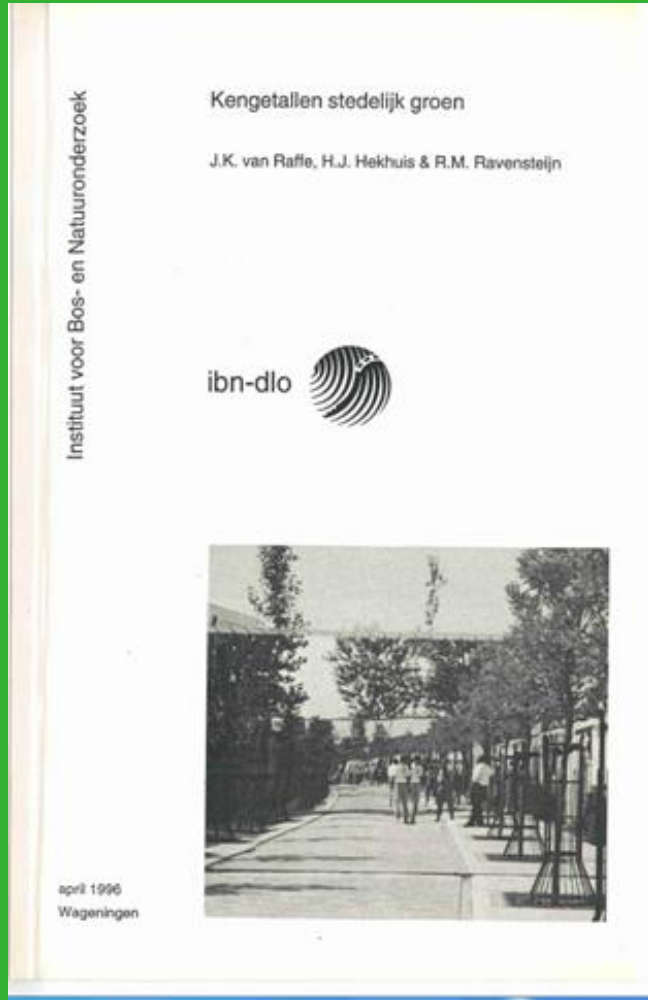
Internetspeurtocht op Google levert op dat dit rapport nu alleen nog te vinden is in het archief van de gemeentewerf van de gemeente Oldambt (Oost-Groningen)

### Archieven.nl - 312 Gemeentewerf (Cultuurhistorisch Centrum Oldambt)

<https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210...1...> ▼

319 Rapport van het door het bureau **VB Accountants** te 's-Gravenhage verrichte onderzoek in het kader van de zgn. "zoeklicht Groenvoorziening". Even geduld ...

# Vorbereidingen



# Start juni 1998

Stadswerk, Vakgroep Groen,  
Natuur en Landschap,

Ministerie van LNV en  
Ministerie van VROM

Instituut voor Bos- en  
Natuuronderzoek (IBN) en  
Landbouw-Economisch  
Instituut (LEI)

25 gemeenten in de pilot



# Mr. Databank Gemeentelijk Groenbeheer

- Heeft ca. 550 gemeenten bezocht
- Kwam de data bij de gemeenten ophalen



H. Verbeek (Harry)  
databank gemeentelijk groenbeheer  
(0317) 47 79 95

# Voorzitters klantenraad



- Antoon Kuhlmann vz. beg.cie, Stadswerk
- Roel ter Horst (Veenendaal)
- Boudewijn Swart (Den Haag)
- Erik ter Heide (Boxtel)
- Dennis de Heer (Hoorn)



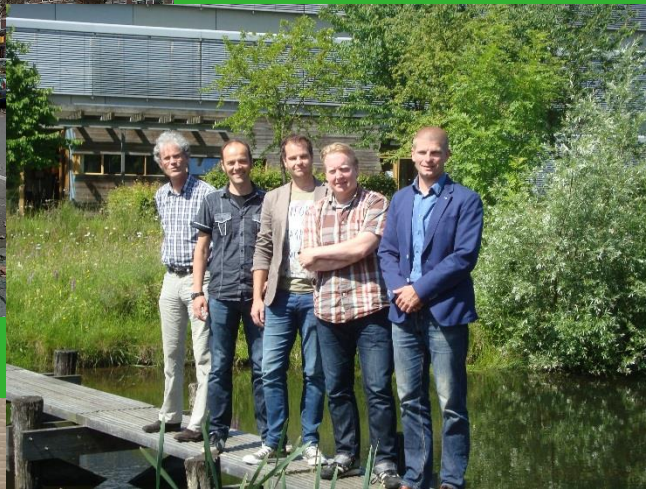
# Projectteam

**Nu** Anjo de Jong, Jaap van Raffe, Inge La Rivière, Rob Smidt en Joop Spijker

**Oud-leden** (*chronologisch*):

- Harry Verbeek (1998 - 2001)
- Frank Hoogenboom (2001 - 2004)
- Cees Niemeijer (2001 - 2012)
- Henk van Blitterswijk en Henny van Welzen (2003 - 2004)
- Cees van den Berg (2006-2012)

Vele leden van de klantenraad hebben bijgedragen; hieronder de namen van de huidige leden en enkele foto's (2017, 2014, 2013)



Dennis de Heer (vz) *Hoorn*  
Trudy Fleuren *'s-Hertogenbosch*  
Dick Krabshuis *Enschede*  
Tony Pipping *Rotterdam*  
Viviënne van Sante *Arnhem*  
Wim-Martijn Simonse *Súdwes Fryslân*  
Gerrit Wanner *Wageningen*

Erik ter Heide (erelid) *Boxtel*

# Klantendagen (foto 2017 - 2011)



WAGENINGEN  
UNIVERSITY & RESEARCH



100years  
1918 — 2018

# Klantendag 2016

Van Databank Gemeentelijk Groenbeheer naar  
Benchmark Gemeentelijk Groen



# BGG Excursie Den Bosch 2018



# Gereed komen rapportage en tijdstip klantendag



- Eerste jaren tot 20 maanden na afronding boekjaar
- Nu standaard 10-11 maanden na afloop boekjaar (Oktober rapportage: november Klantendag)

# Communicatie met gemeenten, begin

- In jaren '90: Harry tufte met autootje rond langs alle gemeenten



- Telefoon / fax



# Communicatie met gemeenten; nu



## Basistabel arealen en kosten groen en spelen

[Hoofdstad](#) [Biederveen](#) [Biederveen](#)

### Groen, binnen bebouwde kom

Beheercategorie	Eenheid	Oppervl.	Urea	Kosten, inclusief staart, exclusief BTW						
		m <sup>2</sup>	of, r.t.		Buiten d.l.	Aanname	SW-be	Machina	Groenaf	Divers
<b>BASISGROEN</b>										
<b>Bomen</b>										
Niet in beheerband	stuk									
Monumentaal	stuk									
Niet verder uitgesplitst	stuk									
<b>Grass</b>										
Grass, intensief beheerd	m <sup>2</sup>									
Grass, extensief beheerd	m <sup>2</sup>									
Niet verder uitgesplitst	m <sup>2</sup>									
<b>Rooi gras</b>										
Bemaaid zonder afvoer	m <sup>2</sup>									
Bemaaid met afvoer	m <sup>2</sup>									
Begraasd	m <sup>2</sup>									
Niet verder uitgesplitst	m <sup>2</sup>									
<b>Struikken</b>										
Gechoren hegenheggen	m <sup>2</sup>									
Sierheesters en bodembedekkers	m <sup>2</sup>									
Burplaanstruik	m <sup>2</sup>									
Struikstruik	m <sup>2</sup>									
Overige struikken	m <sup>2</sup>									
Niet verder uitgesplitst	m <sup>2</sup>									
<b>Parkplanten</b>										
Eenjarige	m <sup>2</sup>									
Tweejarige	m <sup>2</sup>									
Plantenkablen	stuk									
Niet verder uitgesplitst	m <sup>2</sup>									
<b>NIET-BASISGROEN</b>										
<b>Beur</b>										
Parkbeur	m <sup>2</sup>									
<b>Water en water</b>										
Open water	m <sup>2</sup>									
Drooglaten en bevoorz	m <sup>2</sup>									
Niet verder uitgesplitst	m <sup>2</sup>									
<b>Overige</b>										
Paden in het gras	m <sup>2</sup>									
Overige gras	m <sup>2</sup>									
<b>TOTAAL</b>		<b>0</b>	<b>0</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>

### Speelvoorzieningen (eventueel in te vullen)

Beheercategorie	Eenheid	Oppervl.	Urea	Kosten, inclusief staart, exclusief BTW						
		m <sup>2</sup>	of, r.t.		Buiten d.l.	Aanname	SW-be	Machina	Groenaf	Divers
<b>SPEELVOORZIENINGEN BINNEN EN BUITEN DE BEBOUWDE KOM</b>										
Speelweertellen	stuk									
Speeltoeren en speeltoestelondergrond	m <sup>2</sup>				kosten alleen hierboven invullen					
Speelstraten aantal	stuk				kosten alleen hierboven invullen					
<b>TOTAAL</b>		<b>0</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>

### Aanvullende beheercategorieën buiten de bebouwde kom

#### Groen, buiten bebouwde kom (eventueel in te vullen)

Beheercategorie	Eenheid	Oppervl.	Urea	Kosten, inclusief staart, exclusief BTW						
		m <sup>2</sup>	of, r.t.		Buiten d.l.	Aanname	SW-be	Machina	Groenaf	Divers
<b>BUITEN DE BEBOUWDE KOM</b>										
Bomen (buiten beb. kom)	stuk									
Burplaanstruik (buiten beb. kom)	m <sup>2</sup>									
Grass (buiten beb. kom)	m <sup>2</sup>									
Rooi gras (buiten beb. kom)	m <sup>2</sup>									
Burplaanstruik (buiten beb. kom)	m <sup>2</sup>									
<b>TOTAAL</b>		<b>0</b>	<b>0</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>

Overige kosten



# Communicatie toekomst: interactieve tool



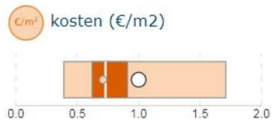
# Communicatie met gemeenten de komende jaren

uitleg benchmarkschaal

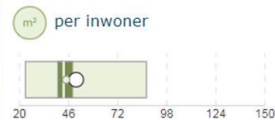
gemeente **Benchmarkerwoude vs. benchmark grootteklasse > 100.000**

grootteklasse

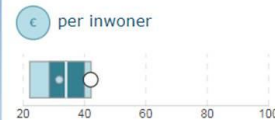
totaal groen  Benchmarkerwoude  benchmark > 100.000



€/m<sup>2</sup> - De kosten per m2 zijn hoger dan gemiddeld



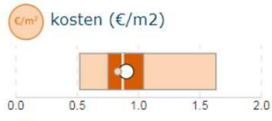
m<sup>2</sup> - Het oppervlak per inwoner is hoger dan gemiddeld



€ - De kosten per inwoner zijn hoger dan gemiddeld

kwaliteit: B

basisgroen  Benchmarkerwoude  benchmark



€/m<sup>2</sup> - De kosten per m2 zijn hoger dan gemiddeld



m<sup>2</sup> - Het oppervlak per inwoner is hoger dan gemiddeld

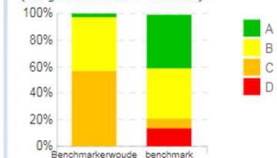


€ - De kosten per inwoner zijn hoger dan gemiddeld

**%€ kosten verdeling**



**kwaliteit (vs. grootteklasse > 100.000)**



**bomen (geen bos)** ruw gras plantenperken gazon struiken  Benchmarkerwoude  benchmark



€/m<sup>2</sup> - De kosten per m2 zijn hoger dan gemiddeld



m<sup>2</sup> - Het oppervlak per inwoner is hoger dan gemiddeld



€ - De kosten per inwoner zijn hoger dan gemiddeld

**%€ kosten verdeling**



**kwaliteit (vs. grootteklasse > 100.000)**



# Sinds 2011 nieuwsbrief naar alle gemeenten (2-4 keer per jaar)



Jaargang 1 – nummer 1 – juli 2011

## Nieuwsbrief Databank Gemeentelijk Groenbeheer



Jaargang 8 – nummer 2 – juli 2018

## Nieuwsbrief Benchmark Gemeentelijk Groen

Nieuws Databank Gemeentelijk Groenbeheer, Natuurspeelruimte in de stad, Verzet tegen krimp is zinloos, Stad kan koeler en schoner, Nederlanders tevreden over groen in de woonomgeving, Verjongingsbeheer park Randenbroek gemeente Amersfoort, Even voorstellen...

Benchmark Gemeentelijk Groen, BOC-accruele in Den Bosch, Milieu-ambities zijn goed voor de biodiversiteit, Zeven raden om te investeren in een groene stad, Meer aan in de natuur gelukkiger dan in de stad, De verborgen wereld onder onze voeten, Minder sjaarwing door Hite-effect, Online Klimaatfactories geeft inzicht in Milieut van 2050, Elk proces sterft, Natuur in de buurt verdient status, 10 vragen over Eensatelliet in, Normenboek Natuur, Bos en Landschap 2018.

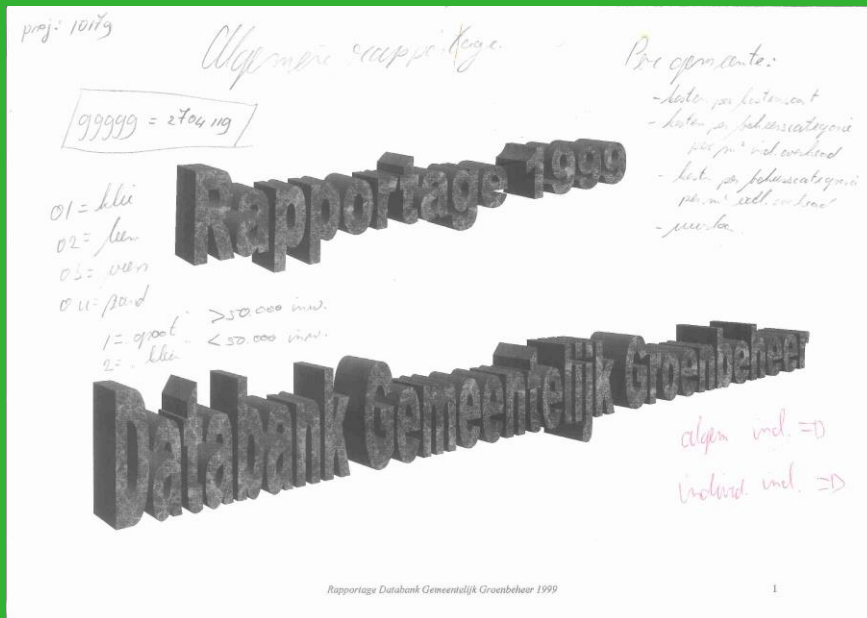
# En individuele bijeenkomsten met kleine groep gelijkgestemde gemeenten

- Dit jaar in IJlst (3 noordelijke gemeenten) en Wageningen (3 gemeenten midden van het land)
- Op 28 november in Enschede (4 gemeenten in oosten van het land)

*Mocht u als gemeente belangstelling hebben, neem dan contact op met de projectleider.*

# rapportages

- Eerst alleen eenvoudige algemene rapportage



# Nu: Algemene en individuele rapportages

- Algemeen, met extra vergeleken met toen:
  - Kwaliteit (gerealiseerd en gepland)
  - Groen buiten de kom
  - Trends over de jaren heen
  - Analyses over verschillen tussen gemeenten ten gevolge van
    - Samenstelling groen
    - Kwaliteit
    - Aannemer/regie
    - Hoeveelheid groen per inwoner
- Individueel: met managementsamenvatting en overzicht van alle gemeentelijke beheerprestaties



# Ook de gemeentelijke groenpraktijk is veranderd

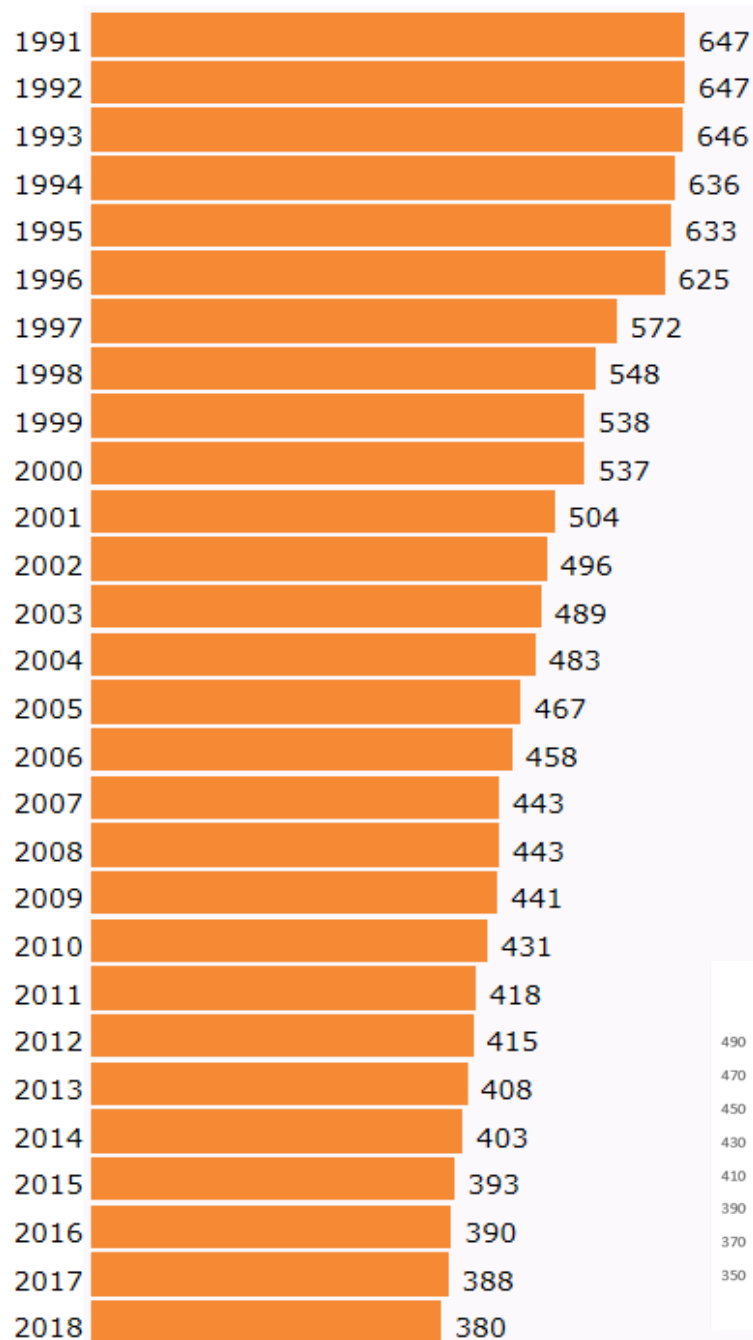
- Zelf doen versus uitbesteden (BTW-verrekening)
- Sturen op beeldkwaliteit (20 jaar geleden geen uniforme beelddsystematiek)
- Van *f* naar €
- Ontwikkeling beheersystemen, (beter bijhouden arealen, GPS)
- Integraal beheren; asset management
- Opbouw van het groen (van struiken naar gazon/gras)
- Bewonersparticipatie
- Meer aandacht voor rol groen voor waterhuishouding, gezondheid, biodiversiteit (bijv. bijen en insecten)

# Inhoud

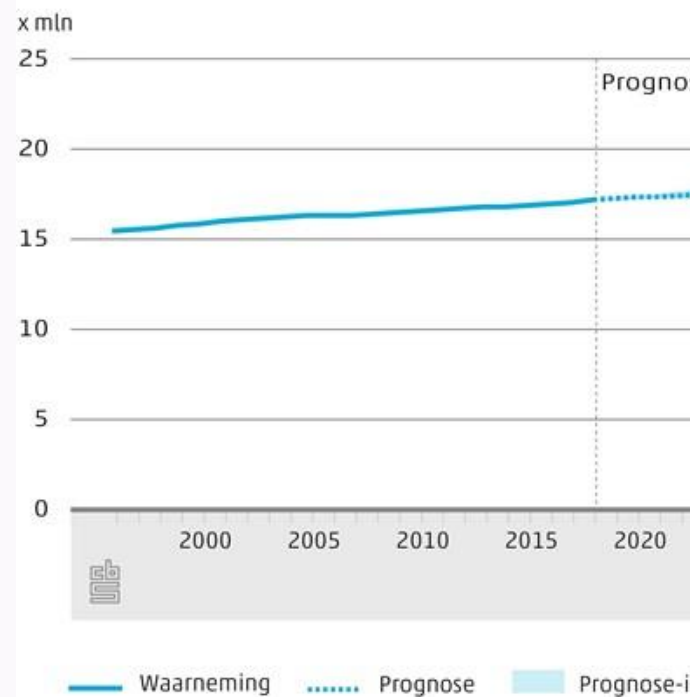
- Historie benchmark gemeentelijk groen
- **Ontwikkelingen in groenbeheer (1998-2018)**
- Feestelijk moment



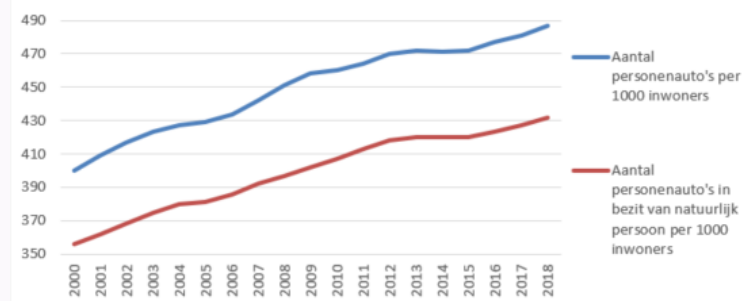
# Aantal gemeenten in Nederland sinds 1991



# Bevolking op 1 januari



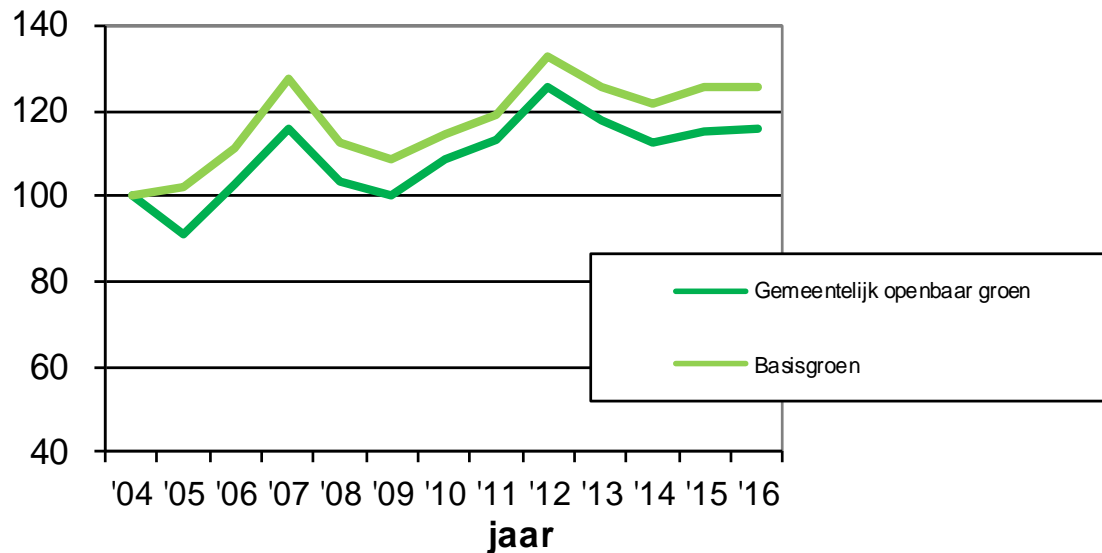
# Aantal auto's per 1000 inwoners



# Steeds betere beheerplannen

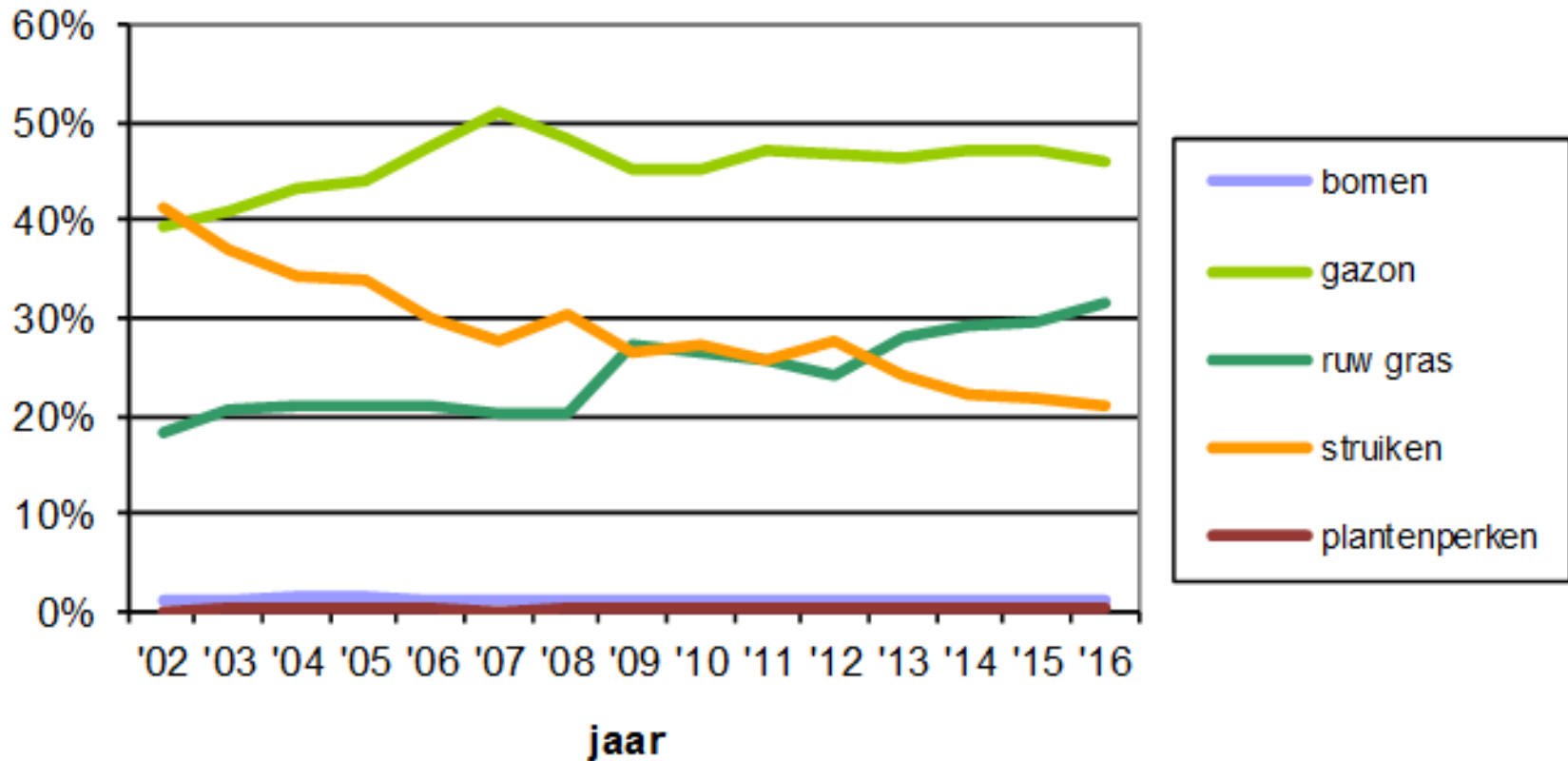
- Indruk bestaat dat gemeenten steeds beter het gemeentelijk groen in kaart hebben

Index areaal per inwoner (2004 = 100)



# Opbouw van het groen

Areaalverdeling

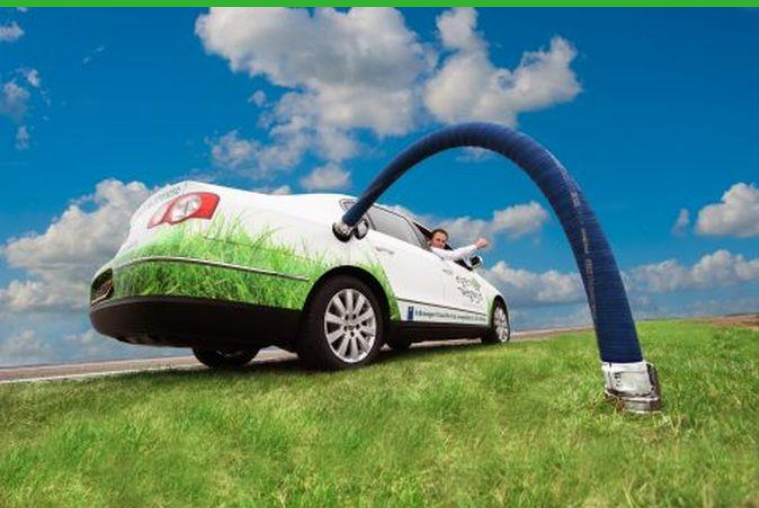


# Gebruik chemische bestrijdingsmiddelen

- Verbod diuron (1999)
- Verbod casaron (dichlobenil) 2009
- Verbod gebruik middelen openbare ruimte (2016/17)
  - Openbare ruimte (31 maart 2016)
  - Groen (1 november 2017)
  - Sportvelden (Green deal; doel 2020)



# Beheer is op onderdelen duurzamer geworden



# Veiligheid belangrijker!



WAGENINGEN  
UNIVERSITY & RESEARCH



100years  
1918 — 2018

# Bijvriendelijk en insectenvriendelijk beheer



Sinusbeheer



# Groen integraal onderdeel ook voor niet-groene opgaven (1): wateropgave



# Groen integraal onderdeel ook voor niet-groene opgaven (2): hittestress



Olot (Catalonië)

Links: Google-maps

Onder: Foto E. Zijlstra



WAGENINGEN  
UNIVERSITY & RESEARCH



100years  
1918 — 2018

# Groen integraal onderdeel ook voor niet-groene opgaven (3): gezondheid



In groene wijken wordt aan 10% minder kinderen medicijnen voorgeschreven door huisartsen voor ADHD (geldt in wijken met gemiddelde of lage OZB)



# Asset management

- Waardebeheer van groen wordt belangrijker
  - Welke waarden?
  - Integraliteit wordt belangrijker
  - Beheercategorieën vertalen naar bijdragen
  - Geografische spreiding (verschillen tussen wijken)
  - Groen gemeente in de kom i.r.t. niet-gemeentelijk groen in de kom en relatie tussen omgeving stad en stad
  - Als groen een rol vervult voor wateropvang is er goede afstemming nodig met riolering
  - Rol bewoners (mede-bepalers, mede-doeners)



# Wat blijft:

- Noodzaak professioneel beheer
- Door benchmarken weten waar je staat
- Goede groenkennis in de voorbereiding en uitvoering
  - Dit wordt belangrijker bij waardegericht beheer
  - Bijv. Een verdroogde boom geeft minder schaduw en verdampt niet meer en functioneert dus niet meer goed tegen hittestress
  - Klimaatverandering, inbreiding en groen op gebouwen/parkeergarages e.d. vergt meer kennis



# 20 jaar benchmarken van gemeentelijk groen

- Historie benchmark gemeentelijk groen
- Ontwikkelingen in groenbeheer (1998-2018)
- **Feestelijk moment**



# Feestelijk moment: het Wageningen-Vijfje



Het eerste zilveren vijfje is geslagen door Jeroen Dijsselbloem, oud-minister van Financiën, en een Wageningse alumnus.



# Het zilveren Wageningen-vijfje

- Graag reik ik aan de (oud-)voorzitters van de Klantenraad ter gelegenheid van ons 20-jarig jubileum het zilveren Wageningen vijfje uit:
  - Antoon Kuhlmann,
  - Roel ter Horst,
  - Boudewijn Swart,
  - Erik ter Heide,
  - Dennis de Heer

Dank voor uw  
aandacht!

Ir. Joop H. Spijker

[Joop.spijker@wur.nl](mailto:Joop.spijker@wur.nl)

0317 – 484990

Wageningen Environmental  
Research

Postbus 47,

6700 AA WAGENINGEN



WAGENINGEN  
UNIVERSITY & RESEARCH



100years  
1918 — 2018

# En dan nu de quiz

Hoofdprijs: Normenboek Gemeentelijk Groen 2018

En vele andere prijzen

Maar voor we naar de vragen gaan

Een korte toelichting op het normenboek

Normenboek Gemeentelijk Groen 2018

Tijd- en kostennormen voor inrichting  
en beheer van openbaar groen



# Citaten uit brief van Antoon Kuhlmann vz Klantenraad uit brief aan Harry Verbeek d.d. 29-8-2000?

29 augustus

Beste Harry

Zittend in de zon hierbij een handgeschreven reactie op de rapportage Databank GGB.

Ik heb hier op het terras nl. geen computer binnen handbereik.

wat al te simpel over. Is een kolom: raming volgens IMAG-normen toe te voegen?

Helaas zijn IMAG-normen niet meer vernieuwd sinds ca. 1999. Des te verheugender dat er nu een nieuwe loot aan de stam van de normenboeken verschijnt: de bedoeling om regelmatig aan te vullen en te vernieuwen